

Vil bytte referanserente

Rentebytteavtaler og mange andre finansielle instrumenter har en rente som er fastsatt basert på en renteindeks. I Norge arbeides det nå med å erstatte tremåneders Nibor (Norwegian Interbank Offered Rate) med en annen referanserente, noe som kan skje alt innen 2021. Det vil påvirke både eksisterende og fremtidige kontrakter, og kan få regnskapsmessige og operasjonelle konsekvenser.

Cand.oecon./siviløkonom
Robert Madsen
Executive Director EY

Referanserenter – spiller en sentral rolle globalt

Referanserenter spiller en sentral rolle i det globale finansielle systemet. Estimater indikerer at finansielle produkter og låneavtaler med verdier på flere hundre tusen milliarder USD har renter som er indekstert til en interbankrente. Det er også vanlig å benytte interbankrenter som referanse i rentebytteavtaler. Som en respons på avsløringer av forsøk på manipulasjon av internasjonale referanserenter og en nedgang i aktiviteten i det usikrede interbankmarkedet i etterkant av finanskrisen, tok G20-landene initiativ til å reformere referansenteren. Dette gjennom Financial Stability Board (FSB).

FSB mener at nær risikofrie renter i mange tilfeller vil være bedre egnet som referanserenter, spesielt i transaksjoner med rentebytteavtaler. Usikrede interbankrenter som Nibor reflekterer kredittrisiko for banker. Marginen på disse i forhold til risikofrie renter har økt og vært mer volatil etter finanskrisen, spesielt i perioder med finansiell eller politisk uro.

Svekket likviditet

De største volumene av finansielle instrumenter som har rentefastsettelse

Aktuelt om finansiell rapportering

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering.

En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av cand.oecon. og siviløkonom Robert Madsen. Robert Madsen er tilknyttet den nordiske IFRS-desken i EY og er medlem av EYs globale IFRS-gruppe for finansielle instrumenter.

basert på referanserenter, er knyttet opp mot USD Libor og Euribor, men det er også betydelige volumer knyttet opp mot andre referanserenter. Krav til overvåkning og kontroll og stort innslag av skjønn har bidratt til at banker internasjonalt har blitt tilbakeholdne med å påta seg risikoen ved å bidra i arbeidet som panelbank med å stille referanserenter. For å hindre at banker trekker seg fra arbeidet, har det britiske finanstilsynet inngått en avtale med panelbankene der disse forplikter seg til å kvotere Libor frem til 2021. Denne utviklingen illustrerer behovet for å etablere alternative referanserenter.

Utvikling internasjonalt

Det er opprettet arbeidsgrupper med mandat til å finne en alternativ nær risikofri referanserente i en rekke land, og arbeidsgruppene i blant annet USA, Storbritannia, Euroområdet, Sveits og Japan har offentliggjort sine anbefalinger. I disse landene anbefales det bruk

av sikrede eller usikrede over nattenrenter (renter på utlån med én dags løpetid). Selv for usikrede over nattenrenter vil kredittrisikoen være begrenset på grunn av den korte løpetiden, sammenlignet for eksempel med tremåneders interbankrenter. Arbeidsgruppene i USA og Storbritannia offentliggjorde sine anbefalinger i 2017, og arbeidet der har gått over til å planlegge hvordan de foreslåtte referanserentene kan tas i bruk.

Status i Norge

Norges Bank har etter samråd med finansnæringen opprettet en arbeidsgruppe for alternative referanserenter i norske kroner. Formålet med gruppens arbeid er først å fremme forslag til mulige alternative referanserenter, og deretter arbeide med hvordan slike renter kan tas i bruk. Arbeidsgruppen la frem en konsultasjonsrapport i oktober 2018, som ble presentert på et åpent møte i Norges Bank i november 2018.

Arbeidsgruppen ventes å gi sine anbefalinger i andre kvartal 2019. Implementering og overgang til alternativ referanserate bør i henhold til gruppens mandat gjennomføres innen utgangen av 2020.

I konsultasjonsrapporten var det identifisert flere potensielle alternative referanserenter for Norge, herunder styringsrenten, Nowa (Norwegian overnight weighted average – en over natten-rente for interbankutlån), renten på statskasseveksler, valutawaprente og reporente. Av disse er kanskje Nowa, eller en utvidet eller reformert Nowa-rente, den mest aktuelle kandidaten for alternativ referanserate i Norge.

Operasjonelle utfordringer

Overgang til ny referanserate vil medføre operasjonelle utfordringer på mange plan for banker og finansinstitusjoner, men vil også påvirke andre selskaper med finansielle instrumenter med renteindeksing til Nibor, Libor, Euribor eller andre tilsvarende referanserenter.

Overgang til en alternativ referanserate vil kreve endringer i eksisterende og nye juridiske kontrakter. Videre vil forhold som data- og it-systemer, overvåkning og kontroll, risikostyring, verdsetting og regnskap bli påvirket, for å nevne noen.

Regnskapsmessige konsekvenser – sikringsbokføring

Mange selskaper sikrer renteeksponeringen ved lån og plasseringer ved bruk av rentebytteavtaler. Ved bruk av sikringsbokføring skal den sikrede risikoen være identifisert, og ved bruk av kontantsstrømsikring (for eksempel sikring mot variasjon i kontantstrømmer fra flytende rentebetalinger) må kontantstrømmene som sikres, være svært sannsynlige.

Endring i referanserate kan påvirke bruk av sikringsbokføring på flere måter. En endring av referanserate vil kunne medføre at sikret risiko ikke lenger eksisterer, når Nibor-renten er utpekt som sikret risiko. Dette vil medføre at det kan stilles spørsmål ved om sikringsbokføring kan videreføres.

Estimater indikerer at finansielle produkter og låneavtaler med verdier på flere hundre tusen milliarder USD har renter som er indeksert til en interbank-rente.

Dersom de sikrede kontantstrømmene i en kontantstrømsikring ikke lenger er forventet å inntreffe, skal også gevinster og tap ført til sikringsreserven reklassifiseres til resultatet.

Andre regnskapsmessige forhold

En endring av referanserenten kan påvirke regnskapsmessig behandling av finansielle instrumenter også utover sikringsbokføring. Dersom en endring i underliggende referanserate i et eksisterende instrument vurderes å være en vesentlig endring i instrumentets kontraktsmessige vilkår, skal instrumentet fraregnes og et nytt instrument innregnes. Det er imidlertid ikke ventet at en endring til en alternativ referanserate vil bli vurdert å være en tilstrekkelig vesentlig endring til at fraregning og innregning av nytt instrument vil bli påkrevd.

Renteindekser inngår i verdsettingsmodeller, og en endring til en alternativ referanserate kan også medføre at verdsettingsmodeller må recalibreres eller bygges om. Siden renteindekser inngår i diskonteringsrenten i nedskrivningsvurderinger, vil også disse kunne bli påvirket.

IASBs respons

Konsekvenser av rentereformen (omlegging av referanserenter) ble dis-

kutert på IASB-møtet i desember 2018, og det ble besluttet å etablere et prosjekt knyttet til rentereformen og hvordan denne påvirker finansiell rapportering. Prosjektet vil først fokusere på forhold som gjelder frem mot reformen. Dette knytter seg i første rekke til sikringsbokføring. Deretter vil fokus bli rettet mot effekter av selve reformen når den gjennomføres, som for eksempel spørsmålet om fraregning av finansielle instrumenter som følge av endringer i kontraktsmessige vilkår.

På sitt møte i februar 2019 besluttet IASB tentativt å endre IAS 39 *Finansielle instrumenter – innregning og måling* og IFRS 9 *Finansielle instrumenter* for å legge til rette for at sikringsbokføring skal kunne videreføres i tiden frem til overgang til alternative referanserenter. Dette planlegges gjennomført blant annet ved at kravene til bruk av sikringsbokføring justeres for å ta høyde for at eksisterende referanserenter skal erstattes med alternative referanserenter. Det vil bli lagt vekt på at endringene skal ha begrenset virkning slik at de bare skal gjelde for forhold knyttet til omlegging av referanserenter og sikringer som ellers ville ha kvalifisert for sikringsbokføring etter IAS 39 og IFRS 9, og ikke for andre forhold.